פירוש הנצי"ב – 'העמק דבר' לפרשה סידרה ב'

פרשת ויקהל – פקודי

אשר צוה ה' את משה כן עשו. באשר ידוע שישראל נתאוו מאד שיהיה השכינה שרויה בתוכם כמש"כ בפ' תשא, היה עולה על הדעת שבשביל זה השתדלו לעשות הכל, מש"ה פי' הכתוב שרק **כאשר צוה ה' כן עשו:**

(ו) **זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'.** זה הפסוק אומר דרשוני, שהרי כבר עשו מה שעליהם והביאו הכל אל פני אוהל מועד ומה להם לעשות עוד, ודרשו חז"ל בת"כ אמר להם משה לישראל אותו ילה"ר העבירו מלבבכם, ותהיו כלכם בריאה אחת ובעבודה אחת לשרת לפני המקום, כשם שהוא יחידי בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו שנא' ומלתם את ערלת לבבכם מפני מה כי אני ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה', זה הדרוש צריך עוד יותר ביאור מגוף המקרא, וגם מה שייך לכאן המקרא כי ה' אלהיכם וגו'. והענין דכבר היה בימי משה כתות בישראל שהיו להוטים אחר אהבת ה' אבל לא ע"י גבולים שהגבילה תורה, וכאשר יבואר באורך בפ' קרח, שזה היה עיקר החטא של ר"ן אנשים, שהיו צדיקים גמורים וחטאו בנפשותם במה שמסרו עצמם למיתה ע"י תשוקה קדושה זו להשיג אהבת ה' ע"י הקטרת, אע"ג שלא יהיה לרצון כפי דרך התורה שרק אהרן ובניו יקטירו, וזה גרם לשלמה המלך שבעת חנוכת בית המקדש לא התענה ביוהכ"פ כדאיתא במו"ק ד' ט', משום שאכילת קדשים משלחן גבוה מביא לאהבת הש, וכן השהה ד' שנים בין ביהמ"ק משוש שנוח להקריב בבמות שכשר בכל מקום וכמש"כ בדברים ד' כ"א, והנה כבר ידע משה רבינו שכמות כאלה מתנוצצות, אלא שלא הגיע עדיין השעה להתפרץ, על כן בבוא יום התרחות גלוי שכינה, שלזה היה תכלית תשוקתם, וכדאי' בשה"ש רבה א' על הפסוק משכני אריצ"ל להוטים היו ישראל אחרי שכינה ע"ש באורך, אלא שהבין משה דמכל מקום יש בלב כמה אנשים על מה שהגיע הענין ע"י פרטי אופנים אלו, מה שאי אפשר להגיע אליו אלא בעת שנלטוו על זה, בשביל זה אמר משה לישראל כי לא כן הדבר, אלא אותו ילה"ר העבירו מלבבכם, שגם זה התשוקה אע"ג שהיא להשיג אהבת ה' בקדושה, מכל מקום אם היא לא בדרך שעלה על רצונו ית', אינו אלא דרך ילה"ר להטעות ולהתעות דעת גדולי ישראל בזו התשוקה. ואמר להם משה טעם לדבר ותהיו כולכם בריאה אחת ובעלה אחת לשרת לפני המקום, פי' אם תשימו דעתכם לדרך התורה תלכו הכל בדרך אחד ובעלה אחת, משא"כ אם נבקש אהבת ה' שלא בדרך התורה, ותהי' תורת כל אחד בידו ויהיו אגודות אגודות בעבודתם, הוא נגד רצון ה' וכבודו ית', וזה שמסיים כשם שהוא יחידי בעולם כך רצונו וכבודו שתהא עבודתכם מיוחדת לפניו, והביא המ"כ יסוד לזה הדרוש מהא דכתיב כי ה' אלהיכם וגו' וסיפיה דקרא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, וא"א לפרש שוחד ממון או דברים לפני הקב"ה, או אפי' הרבה מעשים טובים, שזה אינו בכלל שוחד, דכל מה שביד האדם לעשות לטוב הרי זה מחויב וא"כ אינו שוחד, אלא על כרחך מסירת נפש ודביקות נעלה באופן שנאמר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו, כמו שאמרו בחגיגה פ"ב [י"ד ב'] על בן עזאי, מ"מ אם הוא שלא ע"פ התורה אינו עולה לרצון כ"כ, ויהי נענש על זה, כמו שביארנו בפ' קרח בענין הר"ן איש שהיו חשובים לפני ה' גם אחר שנשרפו, מ"מ הרי לא נקו מעונש, ובזה שייך לומר שלא יקח שוחד, היינו שנותן נפשו על אהבת ה' ועל כבודו ית' באופן שאינו מחויב בזה ואין לך שוחד גדול מזה, ובא משה רבינו בשעה המוכשרת לכך להגיד לאדם ישרו, אשר רק זה הדבר אשר צוה ה' מעשו וירא אליכם כבוד ה', ולא ע"י דרכים אחרים אינם כפי רעיון לבבו, כ"ז ביארנו מאמר חז"ל בת"כ על המקרא הנפלא הלז (א):

הרחב דבר

(א) והנה בגמ' יומא ד"ה אי' מנין שאף מקרא פרשה מעכב, מ"ל זה הדבר, הרי פירשו חז"ל זה הדבר, הדיבור והפרשה כאשר היא, וא"כ לא נתבאר המשך המקרא לפי זה אשר צוה ה' מעשו, איזה עשיה יש בזה, והמשך הסיום וירא אליכם כבוד ה'. ונראה עוד ע"פ שפירשנו בס' דברים כ"פ משמעות עשיה גבי דברים הוא תיקון הבנת המקרא והפרשה בדקדוק כל קוץ וקוץ לדרוש ולבאר, זה מיקרי עשי' כמו ויעש אלהים את הרקיע, דפירושו שתקנו והעמידו על מתכונתו כמש"כ שם, וכן בס' שמות ל"ב ל"ה בביאור המקרא על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן יע"ש, והכי שייך תיקון הפרשה במה שמדקדקים ומעמידים על ביאורה, וכלשון הגמ' לענין הלכות בריש פסחים שוינן האי שמעתא כגדי מסנקן, שפירושו במה שביאר השמעתא שהיתה עמומה בידם, כך עשיית דברים משמעו להעמיד דקדוק דבר ה' על ביאורם, וכך הזהיר משה בס' דברים ל"ב מ"ו לשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת, וכמו שביארנו שם ולהלן י"ח ה'. ובשעה שראה משה רבינו שישראל להוטים לקיים עבודת הקרבנות שלה אותם, ועומדים לפופים ומקוים לראות זה הענין הנפלא של התגלות השכינה, אמר לישראל אם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, היינו שתדקדקו הרבה בדבר ה' עד שתעמידו דבר ה' על מתכונתו כמו שניתנה מסיני, אז וירא אליכם כבוד ה', גם בלי הכנה זו של הקרבנות, וכדאי' בברכות ספ"ב מתא מחסיא אבירי לב נינהו דחזו יקרא דאורייתא תרי זימני בשתא, וכ' התוס' בשם גאון שהיה עמוד של אש יורד מן השמים ביומי דכלה, ובירושלמי תגיגה והובא בתוס' שם די"ז שבהיות ר"א ור"י יושבים ומורים בדברי תורה ממקרא לנביאים כו' היתה האש מלהטת סביבם באשר שהיו שמחים כנתינתן מסיני, והיינו דבר משה בשעתו: